

Finantz sistemaren egitura berria: Bankuen bategitea

Pedro Luis Uriarte

1. Abiapuntua: Europako finantz espazio berria

Europaren batasun politiko eta ekonomikorako bidea urratu eta garatzeari 1957.ean ekin bazitzaion ere, 1985.erarte aurrerakuntzarik gutxi izan da "Europako finantz merkatu bateratua"ren osatze-bidean. Halere, azken hiru urteotan egoera zeharo aldatu da, aipatu aldi honetan aurreko hiru hamarkadotan zehar izan duguna baino aurrerapen handiagoa gertatu delarik. Bultzakada honen arrazoia "Europako Agiri Bateratua" onartzea izan zen. Agiri honek —1987.eko uztailaren 1ean jarri zen indarrean— EEEren sortze-ituna birmoldatzea ekarri zuen, Europaren eraikuntzan aurrera egiteko asmotan. Alderdi ekonomikoari dagokionez, Europako Elkarterako merkatu bateratua sortzea du helburu. Merkatu nagusi hau 1993.eko urtarrilaren 1erako jarri nahi da indarrean.

Guzti honen ondorenez, badirudi Europako enpresa guztientzat, baita berauetan lan egiten dutenentzat ere, aldi berriak datozela. Merkatu bateratuak ahalbide itzelak eskainiko dizkigu, baina

baita herronka eskerga eta izugarriak ere. Beraz, jakin egin behar-ko dugu herronka hau zertan den eta, ondoren, ebaluatzen. Aupa-da honi egokiro erantzuten saiatu beharko dute gure enpresek... eta garaiz erantzuten gainera.

Finantz arloan, orain artekoaz gain, beste gertakari bat dugu aipagarri. Euskal Herriko Bankuei 1993.eko urtarrilaren 1ean amaitzen zaie Estatuak EEEn sartutakoan negoziatu zuen aldibaterako egokitze-epaia. Guzti honi eta EEEn benetazko barne-merkatu bateratu horren egituraketari esker, pertsona, merkantzia eta diruek, egungo merkatu nazionaletan gertatzen den bezalaxe, nahi bezala ibili ahal izango dute. Gure finantz arloek ere izugarritzko aldakuntza jasango dute, eta hasieran behintzat, merkatal lehiak inoiz ez bezalako gorakada.

Finantz arloan, Europako merkatu bateratua dela bide, Europako Elkarteak osatzen duten Herrialdeetan kokaturik dauden Banketxeek askatasun osoa izango dute beren iharduketa edo aktibitateak aukeratzeko, bai Elkarteko beste Estatukideetan bulego berriak irekiz, beren jatorrizko Estatuetatik finantz zerbitzuak eskainiz. Guzti hau burutzea, gainera, errazagoa izango da Elkarteko Estatukide bakoitzean Bankuentzako indarrean diren baimen, kontrol eta gainbegiratze-sistemak elkar hartuz onartzen badira.

Egoera horretarako heltzeko, lege-esparruak aldaketa sakona jasan beharko du. Aldaketa hau, banku-iharduketari dagokionez, ez da nazio-mailako banku-araudien elkar-egokitze edo harmonizazio sakona izatera mugatuko, zergabidezko edota diruzko politiken antzean, Banketxeen iharduketa eta emaitzetan eragin nabarmena duen zenbait jaurtze-politikaren harmonizaziora ere iritsiko bait da.

Ekonomi arloari dagokionez, Elkarteko mailako finantz espazio bateratura eramango gaituzten erreforma guztiak ildo beretik datoz, eta, beharbada, sorburu berbera izango dute, alegia, 320 milioi biztanlek osaturiko Europa honek duen hazkunde-ahalmen eskerga horretaz baliatzeko nahi logikoa. Merkatu bateratu bakar honek, mugarik gabeko honek, hazkunde ekonomiko handia eta lanpostuen sorkuntza nabarmena ahalbideratu behar ditu. Erreferentzia modura, bere irabaziak, ekonomi iharduerari buruzko gehikuntz terminotan neurtuta, Cecchini delako txosten egin-berrian azaltzen denez, Europako Elkarteak 1985ean lortutako Estatu Produktu Gordinarean %2,5etik %6,5era bitartekoak izango dira (dirutan 9,8tik 16,6 bilioi pezeta); Estatu batzuetatik bestetarako eragina zeharo alda daiteke baina.

Baina, edozelan ere, azpimarratu egin nahi dut, bankari dagokionez mundu-mailan kokatzen bagara, aurrerakuntza hauek ez direla gizarte-dinamikaren beraren ondorio besterik, berau finantz berrikuntzak eta informazio-teknologiek eragina delarik. Honen ondorenez sortuz doa poliki-poliki merkatu unibertsal globala, tresneriaz, geografiaz eta ordutegiz mugarik gabekoa alegia.

Esan daiteke, beraz, bere banka Europako barruti bateratu berririk horretan murgiltzeak, gaur egungo finantz munduko berrikuntzetara egokitu beharra dakarrela, baita gure herrialdeko zein mugaz kanpoko lehiakortasun askoz zorrotzagoari aurre egin beharra ere. Egoera honetan ezinbestekoa dugu erantzunik egokiena bilatzen jakitea.

Beti ere oro har hitz eginda, nire ustetan, arestian esandakoari aurre egiteko egokitze-lan apropos batean murgildu beharko luke gure bankak. Egokitze-lan hau, erakunde nagusien kasuan, ondorengo hiru artezpideotan oinarrituko litzateke: eraginkortasuna, internazionalizazioa eta askotarikotasuna (dibertsifikazioa). Egokitze-prozesu honi zenbaterainoko garrantzia eta premia eman erabakitzea erakunde bakoitzaren ardura izango da, eta berauek beti izango dute helburu Europako finantz espazioak sortutako bideak arrakastaz urratzea, horretarako, ezinbestekoa izanik gure finantz sistemaren lehiakortasuna sendotzeko behar izan daitezen neurri guztiak hartzea, berau finantz erakundeen eta agintarien ardura delarik.

Azken hauei eginkizun erabakiorra dagokie benetan, gure eraberritze-prozesuak oraindik duen atzerapen nabarmenagatik baino ez bada ere, bai beharrezko merkatu liberalizazioaren arloan, zein gure erakundeen lehiakortasun-berdintasuna bermatzerakoan.

Banketxe eta Aurrezki Kutxei dagokie, ostera, azkenaldi honetako irabaziek eskaintzen dieten aukera egokiez baliatuz, horietako bakoitzak bihar-etziko Europako finantz barrutian izatea lortu nahi lukeen erakundearen oinarriko zutabeak zein diren aztertu eta, horren arabera, erabakiak hartzea. Horretara irixteko, baina, honako hauek zehaztu behar: zer eskaini, zein bezeria landu, noraino zabaldu ala mugatu bere zerbitzu-barrutia, eta zer-nola joka kompetentziari aurre hartu ahal izateko. Galdera horiei eman beharreko erantzunetan ez dute zergatik bat etorri Banku eta Aurrezki guztiak, ezta beti-beti fusio-bidetik jo behar ere, nahiz eta gaur egun gure artean ia besterik entzuten ez dela dirudien.

2. 1993ari begira zenbait estrategia

Gaur egun gertatzen denaren ikuspuntu zehatzagorik izateko, esan beharuko genuke Europako herronka ez dela arin-arinka urratzen dihardugun merkatu unibertsal globalean gertatzen ari diren dardara eta egokipenen zati edo atal bat baino, prozesu honen amaieran, mundu-finantza merkatu bateratu horretan izango garelarik.

Horrelaxe da, bai, behin XXI. mendean murgilduz gero, ez dugu mundu-finantza merkatu global bateratu bakar bat besterik izango, handiko eta hemendiko zenbait hiriren arteko salerosketak orekatu eta zuzenduko dituen alegia (Donostia eta Tokio, adibidez), nahiz eta eremu desberdin, aktibo desberdin, zein kenkari desberdinei egokiturik izan.

Globalizazio honek banku-esparruaren berregituraketa sakona dakar, baita eraginkortasun-maila jakin batera iritsi ez daitezen erakundeak, arin batean, beste erakunde eraginkorrago eta lehiakorrago batzuek ordezkatzeara ere. Eta guzti hau laster asko somatuko dugu etorkizuneango merkatu naturalean: European.

Etorkizuneko banku- edo finantz negozioa, betiere mundu-ikuspuntutik hitz eginda, hierarkizaturiko egitura batean artekaturiko erakundeen bidez burutuko da. Lehen aurrirakuten genuen Europa horretan, beharbada, hiru antolakuntza-maila bereiziko dira. Lehenengoa mundu-merkatu globalean ihardungo duten banku edo erakundeek osatuko dute, berauek garrantzirik handieneko herrialde eta merkatuetan negozioak izango dituztelarik. Izatez gutxi batzuk baino ez dira izango, gehien jota dozenaren bat erakunde, nagusiki bankuak, Estatu Batu, Japon, Britainia Handia, Alemania Federalekoak eta, baliteke Frantziakoak.

Bigarren maila batean banku-multinazional talde bat dugu (40tik 50era bitartekoa). Hauek ez dute globaltasun-mailarik izango, eremu geografiko hedatuetan ihardungo dute baina. Hauen tamaina edo indarra zenbait nazio-eta arlokako merkatutan aritze-ko bestekoa izango da. Honez gain, banku global handiekiko menpekotasun-ez maila altua izango dute. Bigarren maila honetan Europako Banku ezagunenak ditugu, baita Banku japoniar eta amerikarren bigarren maila osatzen dutenak ere.

Azkenik, piramide handi honen hirugarren mailan pila bat erakunde izango ditugu, handi zein txikiagoak, eta, batipat, beren

jatorrizko merkatuetan ihardungo dutenak, beren helburua merkatu honetaz guztiz jabetzea edota espezializatzea izango delarik, aurrerantzean lurralde- edota arlokako eremuak kontrolatu xedez eta betiere beren tamaina eta asmoak kontutan harturik.

Aurreko guztia ikusi ondoren, ez zaigu arraro iruditzen Europako Bankurik prestatuenak, hots, egun "europartasuna" "globaltasun" era iristeko aurrepausua dela somatzen dutenak, herronka eskerga honi, ahal den baldintzarik egokienetan, aurre egiteko neurriak al bait arinen hartzen saiatzea. Banketxeak taxutzen ari diren planak askotarikoak dira, eta berauen sistematizatzea ez da eginkizun erraza izaten, baina, salbuespen horrekin, esan daiteke gure kontinentean antzematen diren banku-estrategiak, funtsean, ondoren laburbilduko ditudan laurok direla:

Lehenengo estrategiak elkarte mailan Banku unibertsalak sortzea du helburu, hau da, Europa osoan edo ia osoan bezeria-segmentu guztientzako banka egiten saiatuko diren erakundeak sortzea. Estrategia europar hau aukeratu izan dutenak, Europako banku-baimen bakarra azken ondorioetaraino erabiltzeko asmoa duten zenbait Banku handi izan dira. Normalean munduko nagusietarikoak izaten dira, dimentsio handikoak eta baliabide eskergak dituztenak. Maila honetan gutxi gorabehera 8-12 Banku europar handi ditugu (Deutsche, Barclays, Nat West, Frantziako bi Banku garrantzitsuenak, ezagunenak aipatzearren); hauetatik erdiak bainik ez dira mundu mailako erakunde izatera iritsiko.

Hedapen-ahalbideak eta negoziotarako aukera berriak era errealean eta eraginkortasunez ustiatu ahal izateko, hazkuntz ahalmen jaso beharko dute izan, baita gutxikako negozioekin zerikusi zuzena duten zenbait iharduketa-esparrutan aritzeko banaketa-sare egokiak edukitzea ere (adibidez, kontsumorako kreditua, kreditu hipotekarioa, bizi-aseguruak, etab.). Nolabaiteko garrantzia duen sare batez ahalik eta eperik laburrenean jabetzeko, Elkarte mailan negozioa planeiatzen duten Banku handi hauek, normalean, ez dira fusioez baliatzen. Banku handi hauen estrategia, berak baino arinagotik lanean diharduten Banku txiki eta ertainak erostean datza. Beraz, aurrera daiteke, behin European zeharreko lege-eragozpenak aienatu edo desagertutakoan, erakunde txiki, ertain eta, baliteke, handiren batzuk ere, irentsiak edo xurgatuak izango direla, batez ere, aurrera egiteko adinako ondarrerik ez badute.

Bigarren estrategia European iharduteko behar besteko mardul-tasun kritikorik ez duten erakundeek jorratzen dutena dugu, ale-

gia, mardultasun hori ahalik eta azkarren lortzeko bategite edo fusioetan oinarritzen direnen estrategia. Europan, erakunde ertainak izan dira bide honi ekin diotenak, bide honetatik lortu nahi dituzten helburuak honako hauek ditugula: erakundea bera handiago egin, berau eraginkortasun handiagoz hornitu, kostuak gutxitu, zenbait merkatutan sartzeko ahalmena handitu eta barne-merkataritzea sendotu, azken honen helburua, batetik, Europako Elkarteko Banku unibertsal nagusiei aurre egitea dela, eta, bestetik, baliabide-kopurua ugartzea, horrela finantz erakunde ahaltsuagoek xurgatu izatea eragotziz edo, behintzat, horretarako oztopoak jarritz.

Badugu, bai, estrategia honen adibide adierazgarriak. Gure artean, esaterako, Bilbao-Vizcaya eusko finantz taldea, bide honi jarraituz, Europa mailako hogeitamabigarren Bankua izatera iritsi da; eta alderen batzurekin, AmroBank holandarraren eta Générale de Banque belgiarraren artean oraintsu egindako elkarteak dugu bigarren adibide bat, eta, beste maila batean, Shanghai-Hong Kong Bank eta Midland ingelesaren artean egindakoa.

Nazioarte mailan zabaltzeko eta diru-ezarketa askorik egin gabe beren bezeroei kalitatezko zerbitzuak eskaintzeko, Europako Bankuek hirugarren estrategia batez baliatzen dira; itun, "joint-ventures" edota zenbait herrialdeetako erakundeen artean akzioen gurutzaketak burutzen dituzte, sarritan, hauekin batera sare eta baliabideak elkarrekin erabiliz.

Bategite edo fusiora ailegatu barik, merkatuetan sustraiak sakontzen dihardute, aldi berean, Banku bakoitzaren menpekotasuneza jagoteko nahiz benetan gogoko dituzten kideekin bihar-etzi elkartzeko behar dituzten oinarriak finkatzen direlarik.

Estrategia mota honetan sar ditzakegu Instituto Bancario San Paolo di Torino Banku italiarraren jokaera, eta baita lau Banku eskandinabiarraren arteko Banku-partzuergo sortu berria ere. Nere ustetan, ildo honetatik joan liteke "Europartners" delakoaren estrategia, baita, zertxobait aldatuta bada ere, Banco de Santanderrena ere.

Eta azkenik aipatuko ditugun Bankuak toki-, lurralde- eta estatutatu-mailatako merkatuetan ahalik eta sendoen sustraitu eta hazten ahalegintzen direnak ditugu, nazioarteko mailan iharduteari bizkar ematen diotelarik. Hauetariko zenbaitzuk Banku handiak izan arren ere, gehientsuenak ertainak edo txikiak dira. Europan ihar-

duteari uko egiten diote, lehen esan dugunez, batzutan, kostu-ara-zoengatik eta, bestetan, bertoko merkatuetan, lehiarako baldintza hobe eta eraginkorragoak direlako ustelako. Badirudi, izen batzu aipatzearren, Banco Popular, Guipuzcoano eta Bankoa dire-la ildo honetatik abiatzen direnak.

Ikus daitekeen moduan, aurreko urteetan ere izan dugu bategi-te aipagarririk. Hain zuzen ere, bide hau landuz, ezagun ditugun zazpi banku-multzo nagusi sortu ziren estatu-mailan, 1988ko urriaren 1era arteino ihardunez (data hau Banco de Bilbao eta Banco de Vizcaya bategin zirenekoa dugu). Edozelan ere, argi utzi nahi dugu bategiteak sarritan beharrezko suerta badaitezke ere, ez direla finantz erakundeek geroari aurre egiteko duten bide bakarra. Dimentsioa ezin daiteke inoiz, estrategia zuhur baten barruan, azken helburu izan berez, estrategia honen nahitaezko ondorioa baizik.

Beste era batera esanda, bategiteak (fusioak) bai... baina dago-kion Banku edo Aurrezki Kutxaren eraginkortasuna, errentagarri-tasuna, askotarikotasuna eta egonkortasuna bermatzeko estrate-giari erantzuna emateko denean baino ez.

3. Banco Bilbao-Vizcaya-ren bategitea

Irakurleak jadanik susmatu duenez, ez dago geroari erantzute-ko bide bakarrik. Aukeraketa egin bai, baina biderik egokiena asmatuz. Horrela adierazten zuen "Europa Banker" izeneko aldiz-kariak 1988ko apirileko alean, bertan nazioarte-mailako finantz erakundetako hamabi adituk, 93ari begira, zein Banku egon zitez-keen egoerarik hoberenean aztertzen zutelarik. Adituok eredu ba-liogarriztat eta etorkizunez beteriko bidetzat jo dute eusko Banku bik, Banco de Bilbao-k eta Banco de Vizcaya-k, Europako herron-kari eusteko, oraintsu hartu duten bidea. Denok dakigunez, honen ondorioz, Banco Bilbao Vizcaya (BBV) sortu zen.

Euskal Herriko banku-esparruan burututako fusio historiko horren zergatiak, zerikusi zuzena du arestian aztertu nahi izan ditudan gertakizunekin. Europako Bankuek oraindik gure Estatu-ko barne-merkatua den horretan sortuko duten konpetentzia edo lehia gogorak, gure Bankuen merkatu-kuota jaistea ekarriko du. Honen adierazpen modura, hona hemen atzerriko bankak,

oraindik mugapen ugari izan arren, urte gutxitan lortu duena: oso urte gutxitan, ia-ia %15a finantz eragiketetan, eta %40a enpresetan. Merkatu-liberalizatuagoan zer gerta litekeen ikusteko, gogora dezagun atzerriko bankak Britania Handiko banku-aktiboen %60a duela, Belgikako %50a eta Holanda, Frantzia edo Alemaniako %20a.

Beste erreferentzia puntu bat ospe handiko kontu-ikuskaritza (auditoria) batek kaleratu berri duen txostena dugu. Bertan, hamaisei finantz produkturik eredarrienen prezioak aztertzen dira, Europako arau-mugak hautsi aurretikoak zein ondorengoak. Europako Elkarteko zortzi herrialde aztertu ondoren, esan daiteke gure banka dela finantz zerbitzuen prezioetan beherakadarik handienak jasan ditzakeena: bataz besteko %21a eta agiango %34a, Europako Elkartean %21a izango delarik. Honek gutxikako banku-zerbitzuetan izango du eraginik handiena, berauek, ezbairik gabe, garrantzitsuenak diren uanean.

Egoera hau orekatu eta beroni erantzuna emateko batetik, eta, bestetik, geroz eta azkarrago internazionalizatuz doazen gaur egungo bezeroei zerbitzua bermatzeko, banka unibertsala egitea asmotan duen Bankuak hautabide bakarra du: arlokako eragiketa berrietan, merkatu-eskualde berrietan, eta, batez ere, 1993an zabalduko den Europa berri horretan kuota-mailak igotzea.

Guzti hau lotuz gero, argi dago BBV sortzea dela, beste hautabide batzuren artean, bateginiko bi erakunde hauek, beren iharduera erabat internazionalizatzeko ekinean, behar dituzten dimentsioa eta mardultasun kritikoa egokiro lortzeko estrategiarik proposena, aldi berean, finantz taldearen eraginkortasun handiagoa eta hautaketazko askotarikotasuna ere lortzen delarik.

Euskal Herriko bi banku nagusien arteko bategitea, bazkiderik egokiena hautatzeko aukeran egin da, horrela, hasiera batean behintzat, badirudi, hurrengo egingo diren bategiteekin konparatuz, egoera hobean gaudela. Eta hori egia da, nahiz eta ez diren inoiz ere gutxietsi behar horrelako bategite batek izan litzakeen zailtasun teknikoak. Pentsa dezagun eragiketa hau egitea 6 bilioi t'erdii pezetatako aktibodun banku-taldea sortzea dela, 33.000 langile ingurukoa eta bere jabetzapean ehunen bat inguru elkargo dituen, alegia.

Europar ziurtasun osoz jokatzeko, zehatz-mehatz programatu da bi Bankuon bategitea, programazio hori hertsiki betetzeak era-

kunde integratu bakarra lortzeko bidea ematen digula, zuzendaritza eta kultura bakarreko erakundea hain zuzen. Asmatu den estrategia lau zutabe nagusitan oinarritzen da: prozesuak sortuko dituen sinergia, eskala-ekonomia eta gestio-ekonomia guztiak ustiatzea; arloko aitzindaritza teknologiko eta berritzaileari eustea; negozio arlo berria garatzea; eta azkenik, Banku berriaren internazionalizatzea, Europako merkatuetako lehian, eta epe luzeagora mundu mailakoetan gaitasun osoz parte hartzeko asmoarekin.

4. Ondorioak

Artilulu honi amaiera emateko, bere edukina barik, bere mezua jaso gura nuke hiruzpalau hitzetan. Batere zalantzarik gabe, gaur egun, bizirik dirau gure artean Ortega y Gasset-ek aipaturiko "azpinortasun europarra" delako horrek. "Europarra naiz" lelo hori nortasun-adierazgarri izatera iritsi da. Enpresa batentzat ere "europarra naiz" ideia hori oso helburu ederra da. Eta zenbait kasutan, gailurrean egon nahi dutenentzako ezinbesteko erantzuna ere bai. Hortxe ikusi behar dugu kokatua Banco de Bilbao eta Vizcaya-ren bategitea.

Bada, bai, beste hautabiderik. Erantzunak, ere anitz dira. Edozelan ere, denek ebaluatu beharko dute behar besteko zehaztasunez herronka hau, geroaren oinarri izango dugun egitasmo hau, Europa alegia.

Orain gutxi, politikari europar aipagarri baten idaz-txatal bat irakurri nuen. Hauxe zioen eta egoki esan ere: "Europa deitzen diogun lur-eremu txiki horretan bizi diren 320 milioi gizonezko eta andrazkorentzat, gizaldiz gizaldiko historiak berak eta amankomuna duten kultura itzelak elkartu dituen gizaki hauentzat, ez dago ezinezkorik".

Ene ustetan, ez dut uste eginguratsu dihardutenentzat edota ideiak dituztenentzat ezinezkorik egon daitekeenik. Ez da ezinezkorik Euskal Herriko enpresentzat. Ezta egitasmo mardul, ongi prestatu eta heldurik gauzatzen saia daitezen Bankuentzat ere. Ekin diezaigun guztiok mugarik gabeko Europa egiteari.

P.L.U.

LA NUEVA ESTRUCTURA DEL SISTEMA FINANCIERO: LAS FUSIONES BANCARIAS

NOUVELLE STRUCTURE DU SYSTEME FINANCIER: LES FUSIONS BANCAIRES

La creación de un mercado único en la Europa comunitaria, a partir del 1 de Enero de 1993, y la conclusión en la misma fecha del período transitorio de adaptación que fue negociado por el Estado tras la integración en la Comunidad Económica Europea van a originar un cambio de escenario decisivo que supondrá para la Banca la apertura hacia las grandes corrientes del mundo financiero actual y enfrentarle al reto decisivo de tener que asimilar una competencia mucho más aguda.

Ante la situación, el artículo analiza las cuatro estrategias básicas que, en estos momentos, se están siguiendo en el sistema financiero: construcción inmediata de bancos universales a escala comunitaria; desarrollo de esa vocación europea mediante el logro de una masa crítica que se quiere conseguir rápidamente apoyándose en operaciones de fusión; aumento de la presencia internacional mediante alianzas, "joint ventures" o participaciones cruzadas de capital entre entidades de distintos países; y por último crecimiento y consolidación de la posición en los mercados locales, regionales o estatales, renunciando a la posibilidad de acceder a una presencia internacional importante.

Tras analizar cada una de estas cuatro estrategias, el artículo concluye mostrando su aceptación a la vía de la fusión, pero sólo cuando sea la respuesta necesaria para garantizar la eficacia, la diversificación y la rentabilidad de la entidad de que se trate. Bajo ese prisma, analiza la fusión de los Bancos Bilbao y Vizcaya y las consecuencias que va a tener para los mismos, concluyendo que nada debe ser imposible para las instituciones bancarias que pretendan llevar a término proyectos ambiciosos y meditados para responder así al reto de una Europa sin fronteras.

La création d'un marché unique dans l'Europe communautaire à partir du 1er janvier 1993 et la fin à cette même date de la période transitoire d'adaptation qui a été négociée par l'Etat suite à l'intégration dans la C.E.E. va provoquer un changement décisif qui obligera la Banque à s'ouvrir vers les grands courants du monde financier actuel et la mettra en présence du défi décisif de devoir assimiler une concurrence beaucoup plus forte.

Devant cette situation, l'article analyse les quatre stratégies fondamentales qui, pour l'instant, sont suivies dans le système financier: construction, immédiate de banques universelles à échelle communautaire; développement de cette vocation européenne par le moyen de la réussite d'une masse critique qu'il est nécessaire d'obtenir rapidement en s'appuyant sur des opérations de fusion; augmentation de la présence internationale moyennant des alliances, "joint ventures" ou

participations croisées de capitaux entre des entités de différents pays; et finalement croissance et consolidation de la position dans les marchés locaux régionaux ou d'état en renonçant à la possibilité d'accès à une présence internationale importante.

Suite à l'analyse de chacune de ces quatre stratégies, l'article se termine par l'acceptation de la voie de la fusion à condition seulement qu'elle soit la réponse nécessaire pour en garantir l'efficacité, la diversification et la rentabilité de l'entité en question. Sous ce point de vue, il analyse la fusion des Bancos Bilbao et Vizcaya et les conséquences que celles-ci supporteront en concluant que rien ne doit être impossible pour les institutions bancaires qui prétendent mener à terme des projets ambitieux et réfléchis pour répondre ainsi au défi d'une Europe sans frontière.